קו לתושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית ■ מס' 804 ■ 10 באוקטובר 2013 ■ ו' בחשוון תשע"ד

ראה עמ' 21

רואים ורוד

60 שנה עברו מאז קרא מרסל ינקו לחבריו האמנים להתיישב עמו בבתי הכפר הערבי עין חוד. בין הראשונים שהגיעו היו הזוג ממבוש, איצ'ה ואביבה. ינקו המשיך בתכנון חיי היישוב הקטן ויד ימינו, איצ'ה ממבוש, סייע לו להוציא את התכניות לפועל. המשפט שלו, "משהו לא בסדר עם העיניים... אני רואה תמיד הכל בוורוד", הניע את דן חמיצר להמחיש את המבט של המוכתר הבלתי-מוכתר של עין הוד

לחיוקים שא שוס ,ליבים_ומיים ,ל/ל :סלגיא

חן-רוזן מרצפים וחיפויים

ב ע מ

ראה עמ' 19

מבחר מרזבי נחושת ואבץ

ציפוי ארגזי רוח אלומיניום במבחר צבעים

מבחר פרגולות ודקים

החלפת גגות ישנים

טלפון להזמנות:

1-700-700-933 פגישת ייעוץ חינם

מושב חרב לאת טל. 04-6301432, נייד. 050-4218047, פקס. 04-6306015

www.chenrozen.com e-mail:henrozan@walla.com

ארבעה גנים ייבנו בעמק יזרעאל

שדה יעקב, בית שערים והיוגב יתחדשו בגני ילדים בעוד מספר חודשים, להערכת המועצה האזורית. כיתת גן חדשה נחנכה בתל עדשים, המתכונן לחגיגות 100 שנים להקמתו

השבוע אישר משרד החינוך לבנות ארבעה גנים בשלשה מיישובי המועצה האזורית עמק יזרעאל: שדה יעקב, בית שערים והיוגב. על פי הודעת הרשות, בניית הגנים תצא לדרך כבר בשבועות הקרובים ותושלם תוך מספר חודשים.

השבוע חנכו במושב תל עדשים גן חדש, "גפן" שמו, שבנייתו הושלמה בחודשים האחרונים והוא פועל מפתיחת שנת הלימודים. בגן מתחנכים כ-16 ילדים בני שנה עד שנתיים ובהקמתו הושקעו כ-950 אלף שקלים מתקציב המועצה, היישוב ומשרד התעשייה והמסחר. בטקס החנוכה נכחו ראש המועצה אייל בצר וחברי צוותו, הורי וילדי הגן, מזכירת היישוב, גלית תמיר חדד, רכזת הגיל הרך ביישוב, דינה טינסקי, יו"ר ועדת חינוך ביישוב ואורחים נוספים.

מזכירת היישוב תמיר חדד בירכה: "אנחנו שמחים לחנוך כיתת גן חדשה בקומפלקס שהולך ונעשה בשנים האחרונות לקריית חינוך של ממש".

רכזת החינוך טינסקי: "גן חדש הוא אירוע רב משמעות לכל יישוב. הוא מסמל עתיד, תקווה, פריון והשתרשות במקום בו הוא נמצא. בימים אלה, כשמציינים 100 שנה לאחיזה בקרקע, לפעוטון חדש יש משמעות נוספת, כי לילדי היישוב זה המקום הנכון להתחנך בו, להכיר מקרוב את רגביו ושביליו ולפתח מחוזות ילדות וגאוות יחידה".

אייל בצר אמר: "זהו שבוע מאוד חגיגי במושב תל עדשים – חונכים כיתת מעון חדשה ונערכים לחגיגות ה-100 להתיישבות במושב... כיתת הגן החדשה מצביעה יותר מכל על הגידול הדמוגרפי – תל עדשים הוא המושב הגדול ביותר בעמק עם למעלה מ-1,500 תושבים ובתים 'הומים מתינוקות'. בקרוב, ייבנה פה גן נוסף ואנו שמחים על כך מאוד".

במקביל לחנוכת הגן בתל עדשים, בישרו השבוע במועצה האזורית, כי התקבלו הרשאות לבניית ארבעה גנים נוספים ביישובי המועצה: היוגב, בית שערים ושדה יעקב. העבודות ביישובים צפויות לצאת לדרך כבר בשבועות הקרובים והן ולהסתיים תוך מספר חודשים. במועצה האזורית אמרו השבוע: "בחודשים האחרונים נבנו ברחבי המועצה שמונה גנים. ארבעת הגנים שאושרו כעת משלימים בנייה חסרת תקדים של 12 גנים, שיענו על הצרכים של מערכת החינוך ביישובים בשנים הקרובות, לאור הצמיחה הדמוגרפית המשמעותית ביישובי עמק יזרעאל".

חנוכת גן "גפן" בתל עדשים. המושב הגדול ביותר בעמק, בקרוב ייבנה גן נוסף

צילום: ישראל פרץ

> בכל מקום בעולם עוברים אנשים מלחמות על ירושה, אך כאן, באזור הכפרי, הן מקבלות משנה תוקף, כי הן מתקשרות לאדמה, למשק חקלאי ולאורח חיים. האדמה אינה רק מקור פרנסה, בכפר הרגשות מתעצמים ולעתים, הדילמות וההתלבטויות כפולות.
> "כשמסתכלים על מפת המושב משגב דב, או מושבים אחרים, ובודקים משק-משק, מתברר שבכל משק היו ויש עניינים הקשורים בהעברתו לדור הצעיר ובשאלה למי תהיה זכות לבנות בשכונת ההרחבה
>
> **נירית הלבני, פעם קיבוצניקית וכבר שנים מרגישה בבית במושב, לשה את כל חומרי "הבן הממשיך" לרומן ביכורים** ■ עמ' 12

תוכן

אין סכנה לבני אדם
במולדת מתו 70 עגלים לפיטום מהרעלת בוטוליזם. הנזק הכספי גדול

8

עבדים, חקלאים
יש הבדל בין השחורים המדוכאים בארה"ב ב-1850 וחקלאי ישראל היום?

10

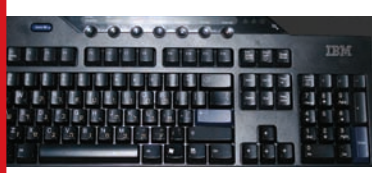

שירת המקלדת
כל שירי המשורר הממוחשב ערן הדס יוצאים בכרך אחד. מדור ביקורת

12

"קו למושב" גם באינטרנט - **תנועת המושבים:** www.tmoshavim.org.il ■ **תנועת האיחוד החקלאי:** www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ **עורך** דרור יוסף
■ **מנהלת עיתון** עדנה זיו

■ **כתבים** חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, מירי דג, זהר נוי, סלע קורן, אבי אובליגנהרץ, בר-כוכבא מדרשי, דפנה מאור, יוסי ברג
■ **דואר אלקטרוני**
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ **גרפיקה מערכת** שרה ראובן
■ **גרפיקה מודעות** ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
אחראית לוח רותם ביעון
03-5682878

יועצי פרסום יעקב קניאל, יורם טביבי

טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

סיימתם לקרוא?
אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א

כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

הסכם פשרה: 4,500 שקל במקום חצי מיליון

חקלאי מעין הבשור ישלם לפועל מתאילנד, שהועסק אצלו כחמש שנים, פחות מאחוז מהסכום שדרשה התביעה - 543,998 שקלים. מלבד הפרשי שכר, שהם מרבית הסכום, החקלאי נתבע לשלם פיצויי פיטורין, דמי הבראה, כלכלה וחופשה. בית המשפט אישר את ההסכם

עובד מתאילנד שנטש את המשק שבו עבד במושב עין הבשור, מספר חודשים לפני שהיה צריך לעזוב את הארץ, עבר לעבוד במושב אחר עד שנתפס על ידי רשויות ההגירה. בעת ניהול התביעה נגד מעסיקו הקודם, בגין תש־לומים חסרים הקשורים בהעסקתו, האזרח הזר נמצא במשמורת בכלא גבעון.

צ'אמפורן סיטווילואנג תבע את מעסיקו, אילן יוחנן מעין הבשור, בבית הדין האזורי לעבודה בבאר שבע, ודרש ממנו תשלום בסך 543,998 שקלים, בגין פיצויי פיטורין (19 אלף ו–680 שקלים), הבראה, דמי כלכלה, דמי חופשה והפרשי שכר, שהם מרב הסכום.

התובע הגיע לארץ מתאילנד ב–10 בספטמ־בר 2007 עם אשרת עבודה בחקלאות ונחשב עובד קבוע, שכן השלים שישה חודשי עבו־דה, בהתאם להסכם הקיבוצי שחל על תנאי העסקתו. הוא עבד אצל יוחנן מ–10 באוקטובר 2007 עד 20 ביוני 2012, סך הכול – ארבע שנים ושמונה חודשים, בגידול ירקות.

בכתב התביעה נטען, כי האזרח התאילנדי עבד שעות רבות בכל יום בשבוע, ראשון עד שבת – בחורף, 17 שעות ביממה, ובקיץ, 18 שעות ביממה; הועסק בחגי ישראל (כולל יום הכיפורים) והשתכר שכר מועט ביחס לנדרש על פי חוק. הפסקת הצהריים שלו נמשכה שעה, ללא תשלום.

התובע הוסיף וטען, מסתמך על מחברות שבהן מילא את שעות העבודה שלו וצורפו לכתב התביעה, כי בשלוש שנות עבודתו הראשונות, 2007–2009, קיבל ממעסיקו 110 שקלים ליום עבודה ו–12 שקלים לכל שעה נוספת. בשנים הרביעית, החמישית והשישית קיבל העלאה: 115 שקלים ליום עבודה ו–15 שקלים לכל שעה נוספת. על פי טענתו, מעסיקו החתים את עובדיו על רישום שעות עבודה מזויף, לפי עבדו רק שמונה שעות בכל יום.

לסכום התביעה העצום, 543,998 שקלים, הגיעו באי כוחו של העובד מתאילנד, עורכי הדין אלון דוידוב ורויטל מגל, לאחר שכפ־לו את מספר החודשים שבהם הועסק התובע אצל הנתבע, 56, בהפרש שבין השכר ששולם לשכר המגיע לו על פי חוק, 8,990 שקלים. על סכום זה הוספו פיצויי פיטורין (19 אלף ו–680 שקלים), דמי הבראה, כלכלה וחופשה.

הנתבע יוצג על ידי עורכי הדין גל עינב ונדב אבידור, והם שכנעו את באי כוחו של התובע להגיע לפשרה, שקיבלה את אישור השופט אילן סופר כפסק דין, לפיה המעסיק ישלם לתובע סכום מזערי, לעומת התשלום שנתבע בתחילה – 4,500 שקלים בלבד. בהס־כם נקבע, כי התובע לא יציג כל דרישה בפני הנתבע הנוגעת לתקופת עבודתו אצלו.

בפסק דין אחר שניתן לפני כחודש במקרה דומה, נקבע שחקלאי ישלם 240 אלף שקלים לעובד זר שהעסיק.

סוף לגרעין הראל בהר אלדד

בית המשפט אסר על חברי הגרעין האקולוגי להמשיך לחיות במקום. המתפנים ישלמו למועצת רמת נגב הוצאות משפט בסך 20 אלף שקלים. אם יישארו על ההר, ישלמו 130 אלף שקלים נוספים

בתי המשפט המחוזי והשלום בבאר שבע קיבלו את עמדת המדינה בעניין גרעין הראל. המחוזי קבע שעל חברי הגרעין להתפנות מהר אלדד, שבו הקימו ב–4 באוגוסט השנה התנחלות לא–חוקית, והש־לום פסק שיש לסלק כל מה שנמצא בשטח היישוב האקולוגי שהקימו. התאריך שנקבע לסיום ההתיישבות במקום – 8 באוקטובר, יום שלישי השבוע.

ביום חמישי שעבר, 3 באוקטובר, בית המשפט המחוזי קצב למתיישבים האידיאו־לוגים על הר אלדד שבוע לפינוי המקום. ביום ראשון, קבע בית משפט השלום בבאר שבע שעליהם לפרק כל מה שהקימו על ההר עד יום שלישי, והטיל עליהם לשלם הוצאות משפט בסך 20 אלף שקלים.

במועצה קיבלו בסיפוק את החלטת בית המשפט לפינוי ההתיישבות, שאינה נמצאת בתכנית מתאר ארצית 35. ההחלטה היא חי־זוק לצו ההריסה שהוציאה הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה של הרשות ב–14 באוגוסט.

ראש המועצה, שמוליק ריפמן: "את הנזק האקולוגי והסביבתי ייקח עוד 500 שנה לתקן. אני מקווה שחברי הקבוצה יפנו את המתקנים שהקימו, ולא ימשיכו לגרור את רשויות המדינה וגופי שמירת הסביבה בע־תירות מיותרות. אין כל רומנטיקה או ציונות בפגיעה קשה בטבע, ואני שמח שבית המשפט קיבל החלטה ברורה וחדה בסוגיה".

בית משפט השלום קבע, שאם לא יתפנו חברי הגרעין עד המועד שנקבע, יושתו עלי־הם הוצאות נוספות בסך 130 אלף שקלים.

חברי גרעין הראל על הר אלדד. אינם רצויים בנגב

בעקבות ההצתה בחלץ: שיבושים רבים בפתיחת גני הילדים ברחבי הארץ

הורים רבים נותרו מבולבלים בעקבות שביתת ההזדהות הארצית עם הגננת שגנה הוצת במושב. הורים: "יוסי וסרמן לקחת אותנו כבני ערובה במאבק הזה". מקורבי הגננת מספרים, ש"היא נסערת, לא מפסיקה לבכות וקשה לה לדבר על העניין"

שיבושים כבדים ובלבול רב נרשמו ביום חמישי בגני הילדים ברחבי הארץ. בהנחיית הסתדרות המורים, הגיעו הגננות בשעה 9:00, אך הסייעות, אשר מועסקות על ידי מרכז השלטון המקומי, הונחו להגיע כבשגרה כבר בשבע וחצי. על פי הנחיות השלטון המקומי, בגנים שבהם נמצא הורה מתנדב שהצטרף לסייעת, התאפשרה פתיחה תקינה של יום הלימודים, אך בשטח הבלבול חגג.

טלי בריל, אם לילד בן שלוש וחצי הלומד בגן טרום–טרום חובה, הגיעה בבוקר בהתנדבות לגן של בנה ופתחה את יום הלימודים בזמן יחד עם הסייעת. היא מספרת, כי בגנים אחרים המצב היה שונה. "עד אמצע הלילה ניסיתי לעזור להרבה מאוד הורים מבולבלים, שלא הבינו למה זה מגיע להם. ההודעות הסותרות שיצאו גרמו להרבה מאוד בלבול", אמרה.

במקרים רבים אמרו הגננות להורים, כי אסור להם להשתלב הבוקר בצוות הגן ובמקרים אחרים, כלל לא נמצאו הורים מתנדבים. "אין לי מילים לגנות את המעשה הנפשע בחלץ, אבל הדרך שבה זה נעשה היא ממש לא בסדר. במקום לבוא ולרתום את ההורים לאקט משותף של סולידריות, מה שיוסי וסרמן עשה זה לקחת אותנו כבני ערובה במאבק הזה. אי אפשר להמשיך להתעלם מאתנו", אמר אחד ההורים.

מספר ארגוני הורים פנו לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב, בבקשה בהולה להוצאת צו מניעה זמני נגד השביתה, אך סמוך לחצות, נדחתה הבקשה. "הבקשה לצו המניעה הייתה הפעם הראשונה שבה ההורים השמיעו את קולם, ולא ניתן שירמסו אותנו שוב. אנחנו כאן בשביל להשמיע את קולם הנאלם של ההורים ולהיאבק על זכויותיהם", אמרה יערה ישורון, יושבת ראש ארגון "הורים עובדים לשינוי".

"לא ננוח ולא נשקוט עד שהמשק ומערכת החינוך ילמדו להתייחס להורים ולמשפחות בישראל באופן הראוי, ויפסיקו להשתמש בהם ככלי משחק בהסכמים קיבוציים", הוסיפה. הממונה על השכר במשרד האוצר הנחה את חשב משרד החינוך לנכות את שעת השביתה משכרן של הגננות.

בתוך כך, ילדי הגן שנשרף לא לקחו חלק בשביתה על מנת למנוע שיבושים נוספים ברצף החינוכי, שעבורם כבר שובש.

מקורבי הגננת: "לגן הזה היא לא תחזור יותר"

הגננת, אשר רכבה הפרטי והגן שבו היא עובדת הוצתו הלילה, יושבת בביתה, מוקפת בבני משפחה וחברים שבאו לחזקה. יו"ר הסתדרות המורים באשקלון: "היא דיווחה ברווחה על הורים שלא אהבו זאת והחלו לאיים עליה".

מקורבי הגננת מספרים, כי "היא נסערת, לא מפסיקה לבכות וקשה לה לדבר על העניין". בתוך כך, סיפר יו"ר הסתדרות המורים באשקלון, כי הגננת עברה לאחרונה מסכת של איומים מצד מספר הורים, "הכתובת הייתה על הקיר", אמר.

הורים וילדים שהגיעו לגן הילדים במושב חלץ, שליד העיר שדרות, נדהמו לגלות כי המבנה שרוף כליל. במקביל, גילתה הגננת, המתגוררת בקריית מלאכי, כי גם רכבה הפרטי הוצת על ידי אלמונים. קרובי הגננת סיפרו, כי היא נסערת מאוד מהאירוע. לדבריהם, היא יושבת בביתה, מוקפת בקרובים שבאו לחזק את ידה. "גם הטלפון לא מפסיק לצלצל והורים מתקשרים כדי להרגיע ולעודד אותה", סיפרו, "ברור שלגן הזה היא לא תחזור, בטח לא בימים הקרובים, היא צריכה להירגע מהעניין".

דוד מנצור, יו"ר ההסתדרות המורים באשקלון וסביבתה סיפר, כי "כחודשיים לפני סוף שנת הלימודים הגננת העבירה בגין שניים מילדי הגן דיווח לרשויות הרווחה". הוא סירב לפרט מה הייתה מהות הדיווח, אולם ידע לספר, כי "ההורים לא אהבו את זה שהיא דיווחה לרווחה ומאותו רגע, הם פתחו במסכת איומים על הגננת".

מנצור האשים את המועצה האזורית חוף אשקלון, שלדבריו, "לא רק ישבה על הגדר, אלא חצתה אותה – במקום לגבות את הגננת היא הבטיחה להורים המאיימים, כי הגננת לא תמשיך בתפקידה". עוד סיפר, כי שבועיים לפני פתיחת שנת הלימודים התממשו האיומים ושמשת רכבה של הגננת נופצה. "היא צלצלה אליי ואמרה, שהיא מפחדת וחשה חשופה לאלימות. הכתובת הייתה על הקיר".

בעקבות ניפוץ השמשה, הגישה הגננת תלונה במשטרה, שנסגרה מחוסר ראיות. לדברי מנצור, האיומים נמשכו גם בדף הפייסבוק של הגננת. "אחת האימהות כתבה, כי צריך להרחיק את הגננת מהילדים ובתגובה, הורה אחר כתב שהוא מוכן להגיע עם 'שופל' כדי להרוס את הגן. עם הדברים האלה היא מיד פנתה למשטרה, אך גם אז ללא הועיל".

עם התגברות האיומים מצד אחד ועם אזהרות שקיבלה מצד הורים שדאגו לה מצד אחר, שוחחה הגננת מספר פעמים עם מנצור ולדבריו, אמרה לו: "כלו כוחותיי. אני לא יכולה להמשיך יותר להתמודד עם זה ואני עוזבת את הגן".

"היא לא המקרה הראשון. רק כאן המקרה הגיע לשריפת הגן והמכונית, אבל לא מעט מורים מנהלים וגננות יודעים שיש פגיעה בילדים, אבל לא מדווחים על מקרים כאלה, כי הם חוששים שייפגעו", מתריע מנצור ומוסיף: "אני מצפה משר החינוך לקום היום ולומר בקול מפורש: 'עד כאן!' ולתת לכל אנשי החינוך את ההגנה והגיבוי לו הם ראויים.

סגן שר החינוך, ח"כ אבי וורצמן, ביקר בביתה של הגננת ואמר: "אני קורא למפכ"ל המשטרה להתערב מידית במקרה ולדאוג, כי האשמים ייתפסו והדין אתם ימוצה בחומרה. לא ייתכן, שעובדי הוראה יחששו לבצע את תפקידם מחשש לפגיעה בחייהם".

עוד הוסיף ח"כ וורצמן בצאתו: "מצאתי לנכון להגיע בשעה זו לביתה כדי לחזק את ידיה ולעודד את רוחה בשעה כ"כ קשה עבורה. על משטרת ישראל לנקוט פעולות מידיות על מנת להגן על הגננת עד שיוסר האיום על חייה".

גם שר החינוך הרב שי פירון גינה את ההצתה. "מדובר במעשה פסול ונפשע הפוגע לא רק ברכוש אלא מסכן את היקר לכולנו – שלומם וביטחונם של הילדים".

השר שוחח עם מפכ"ל המשטרה, רנ"צ יוחנן דנינו, ואמר לו כי על גורמי אכיפת החוק במדינה לעשות מאמצים עליונים כדי למצות את הדין עם הפושעים, בהקדם האפשרי. בנוסף, שוחח השר עם הגננת וחיזק אותה: "המשיכי לעשות את העבודה החינוכית שאת עושה במשך שנים", אמר.

גן הילדים שהוצת במושב חלץ. "הטלפון לא מפסיק לצלצל והורים מתקשרים כדי להרגיע ולעודד אותה"

צילום: אדי ישראל

הרעלת בוטוליזם במולדת

70 עגלים לפיטום מתו במושב השיתופי. אין סכנה לבני אדם

במושב מולדת (שיתופי, בתנועה הקיבוצית) מתו 70 עגלים לפיטום בעקבות הרעלת בו־טוליזם. על פי אופי רייך מבית לחם הגלילית, מנהל אגודת הווטרינרים "החקלאית", ההר־עלה נבעה "מעכבר מת או נחש מת, שהתע־רבל עם המזון המוגש לפרות. אין סכנה לבני אדם, אבל הנזק הכספי הוא גדול. אני מדגיש שזאת השערה ועוד לא ברור עד הסוף ממה העגלים מתו".

מנהל המפטמה במושב, שהיום מונה אלפיים עגלים, הוא חיים שלוש (63), חבר מולדת: "למפטמה שלנו פוטנציאל ל–3,000 עגלים, אבל לקראת החורף, בגלל בעיות של איכות הסביבה, אנחנו מצמצמים. העגלים, בחלקם יבוא מאוסטרליה, מיועדים לשחיטה ועיבוד ב'אדום אדום', מפעל הבשר הטרי של 'תנובה' בבית שאן".

יוסי ביגון מקיבוץ יפעת, מנהל התארגנות הרפת בעמק יזרעאל, מבהיר ש"ברור שהע־גלים חוסנו נגד בוטוליזם, אבל כשאתה מחסן כמות גדולה של עגלים, אז יש חלק שחומקים מאימת המזרק".

אריאל שכטר מ"תנובה", האחראי על העגלים ל"אדום אדום", ביקש לא להגיב בעל פה.

כלבת בעמק יזרעאל

שני עגלים בכפר יהושע ובבית זייד נמצאו חיוביים למחלה

בלשכת הבריאות הנפתית עפולה התקבל בסוף החודש דיווח על שני עגלים, שנועדו לפיטום, שנבדקו ונמצאו חיוביים לכלבת ברפתות בכפר יהושע ובבית זייד בעמק יזרעאל.

משרד הבריאות מבקש מכל מי שהיה במגע עם עגלים לפיטום ברפתות כפר יהושע ובית זייד במהלך השבועיים האחרונים, או שבעלי החיים שברשותו באו במגע באזור האירוע עם בעלי החיים הנגועים, לפנות ללשכת הבריי־אות בעפולה, או ללשכת הבריאות הקרובה למקום מגוריו. לאחר שעות העבודה ובמהלך סוף השבוע יש לפנות למיון בבית חולים.

הורים לילדים מתבקשים לברר עם ילדיהם אם היו במגע עם בעלי חיים חשודים ולפנות ללשכת הבריאות. במשרד מבקשים להזכיר, כי מי שננשך או נשרט על ידי בעל חיים, ישטוף את האזור מיד במים זורמים ובסבון, יחטא אותו וייגש ללשכת הבריאות, לבדוק אם יש צורך בקבלת טיפול מונע נגד כלבת.

נעצר חשוד מעמק חפר בהברחת מת'

אזרח תאילנד נחקר בקשר לחבילה שנשלחה אליו בדואר ובה 100 גרם של הסם

חוקרי יחידת הסמים מכס מרכז, יחידת הכלבנים של המכס ויחידת שחר 101 מרכז במשמר הגבול עצרו בשבוע שעבר תושב תאילנד, המתגורר באזור עמק חפר, בחשד להברחת 100 גרם סם ממריץ וממכר מסוג מתאמפטמין.

בבדיקה שגרתית שערכו לפני מספר ימים חוקרי יחידת הסמים של מכס מרכז בדואר, אותרה חבילה שנשלחה מתאילנד. בבדיקת החבילה נמצא, כי היא מכילה תמונה, שבה הוסלקו 100 גרם של הסם המסוכן.

בשלב זה, חברו חוקרי המכס ליחידת שחר 101 מרכז וערכו חיפוש בבית אצל החשוד, שבו נמצאו גם כלי עישון שונים. החשוד קשר עצמו להברחה. בישראל, העונש המרבי על אחזקה ועל שימוש במת' הוא 25 שנות מאסר או קנס כספי גבוה מאוד. בתאילנד, אסור לסחור בסם ועבירה על החוק שחוקק שם ב–98' נחשבת חמורה ביותר.

הסם שהוסתר מאחורי התמונה וחזיתה. החשוד הודה

מנהל אגף הדיג עוזב

מנכ"ל משרד החקלאות נעתר לבקשתו של חיים אנג'וני לשחררו מתפקידו כמנהל אגף הדיג במשרד. אנג'וני צפוי להתמודד על נ־הול היחידה לניהול המשברים שתוקם במש־רד החקלאות בשבועות הקרובים.

במכתב ששלח למנכ"ל משרד החקלאות, רמי כהן, ביקש חיים אנג'וני לשחררו מניהול אגף הדיג בשל תחושת מיצוי ורצונו לפנות לאפיקים מקצועיים חדשים.

מנכ"ל משרד החקלאות, רמי כהן: "רמתם המקצועית הגבוהה של עובדי משרד החקל־אות היא זו שמאפשרת למשרד לעמוד במילוי משימותיו בארץ ובעולם. טיפוח המשאב הא־נושי תוך שימור הידע והניסיון הניהולי של עובדי המשרד הם המפתח לכך".

בן 17 ובן 20 נפצעו בתאונת רכיבה

דובר מגן דוד אדום, זכי הלר, מסר כי ב–4 באוקטובר, בשעה 16:20, דווח למד"א מרחב לכיש על שני צעירים שנפלו מסוס כשרכבו סמוך לתחנת דלק במושב מבקיעים.

חובשים ופראמדיקים של מד"א העניקו להם טיפול רפואי, ופינו אותם לבית החולים בר־זילי באשקלון במצב בינוני.

בסימן שאלה

עו"ד איילת רייך-מיכאלי

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

למה אני משלם יותר?

מה יעשה חקלאי שנגבית ממנו ארנונה גבוהה משל חבריו במועצה אזורית אחרת? עובד שהתפטר כדי לטפל באשתו זכאי לפיצויים? ועובדת שהתפטרה וחזרה לעבודתה?

סכום הארנונה שגובה המועצה מחברי המושב בגין מבנים חקלאיים גבוה לעומת התשלומים שגו־בות רשויות אחרות מחק־לאים. מה אפשר לעשות, מבחינה משפטית?

בפסיקה נקבע, כי ככל החלטה של רשות מנהלית, גם על קביעת אמות המידה לחיוב בארנונה להתקבל לאחר שקילת כל העובדות והנתונים הרלוונטיים, ומציאת האיזון ההולם בין האינטרסים המנוגדים הנוגעים לענ־יין. השיקולים השלובים זה בזה בכל החלטה כספית, לרבות החלטה בדבר חיוב בארנונה, הם שיקולי תקציב, שוויון וצדק בחלוקת נטל המס, ונוגעים להשפעתו של המס, מבחינות כלכלית וסוציאלית.

בית המשפט יתערב בשיקול דעתה של הרשות המקומית בקביעת אמות המידה של תעריפי ארנונה אם החלטתה בלתי–סבירה בצורה קיצונית ויוצרת אי צדק הגורם עוול בולט. בשאלת סבירות של החלטה הנוגעת למחירי ארנונה כבר נפסק, כי "ראשיתה של הבדיקה היא ההשוואה אל שיעורי הארנונה ברשויות אחרות".

לאור האמור, אם שיעור הארנונה שגובה המועצה מחקלאים בשטחה הוא אכן בלתי–סביר באופן קיצוני, קיימת עילה לתקיפת שיעורי הארנונה. חשוב להדגיש, כי בפסיקה נקבע שהנטל להראות כי החיובים בלתי–סבירים בעליל מוטל על הטוען, ואין מוטל על המועצה להראות, כי החיובים סבירים. לסיכום, אפשר לתקוף את שיעורי הארנונה באמצעות פנייה לערכאות המתאימות.

האם אדם המתפטר על מנת לטפל באש־תו, עקב מצב בריאותה, זכאי לפיצויי פי־טורים?

עובד שהתפטר לרגל מצב בריאותו הוא או של בן משפחתו, ולאור ממצאים רפואיים, תנאי העבודה ושאר נסיבות העניין הייתה סיבה מספקת להתפטרות – רואים את הת־פטרותו כפיטורים לעניין פיצויים. בן משפ־חה מוגדר, בין היתר, בן זוגו של העובד.

על מנת שיתקיים בהתפטרות התנאי שנ־עשתה בגין מצב בריאותו של בן המשפחה, יש להראות קשר סיבתי בין ההתפטרות ובין המצב הבריאותי של בן המשפחה. כלומר, שהמניע להתפטרות היה מצב בריאותו של בן המשפחה או שהוא אחד המניעים הממשיים. נטל ההוכחה של הסיבה להתפטרות מוטל על העובד ועליו להראות, באמצעות תעודות רפואיות, כי המצב הבריאותי של בן המשפחה אינו מאפשר לו להמשיך בעבודה אצל אותו מעביד או באותו מקום עבודה בתנאי העבודה וביתר נסיבות העניין.

אם עמד העובד בנטל ההוכחה, הוא זכאי לפיצויי פיטורים.

עובדת הפסיקה לעבוד במושב לפני כח־מישה חודשים ובעת מעוניינת לחזור לעבו־דה. מה משמעות החזרתה לעבודה מבחינת ותק לפיצויי פיטורים?

ניתוק יחסי עובד מעביד לתקופה שאינה עולה על שישה חודשים לא תפגע ברציפות בעבודה לענין פיצויי פיטורים. כלומר, ביום שבו תקום לעובדת זכות לפיצויי פיטורים הוותק לפיצויים יחושב בהתאם לסך הוותק של שתי תקופות ההעסקה.

הכותבת, ממשרד עורכי דין וגישור "איי־לת רייך", עוסקת באגודות שיתופיות, בתחום הממסחרי–חקלאי ובליטיגציה. המי־דע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

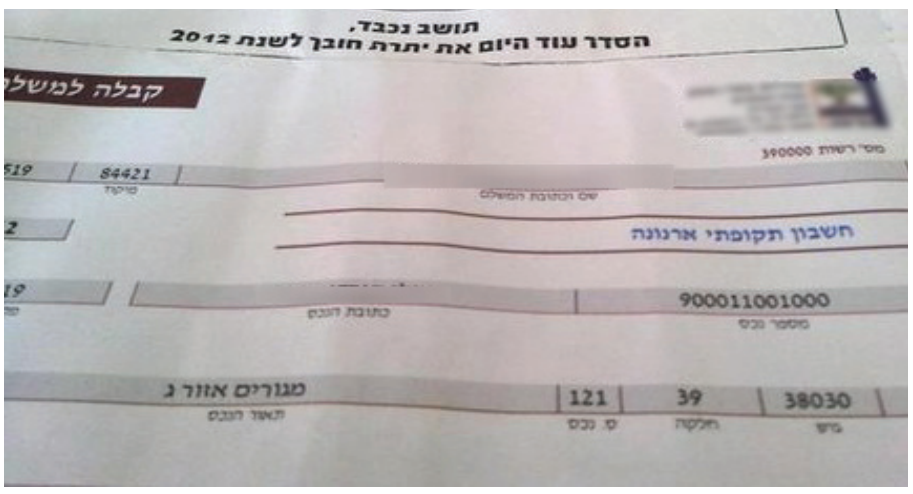

הודעת תשלום. נטל ההוכחה על החקלאי

צילום: דני בלר

כתובת לשליחת מאמרים: dror.maariv@gmail.com

זכויות העבדים באמריקה לפני 150 שנה וזכויות החקלאים בישראל

פסק דין היסטורי, שניתן בבית המשפט העליון של ארה"ב הגזענית בשנת 1857, נותן לנו חומר למחשבה על היחס של הרשויות כלפי חקלאי ישראל. רשמים מכנס עמותת "אדמתי" בנושא חוזה החכירה

יעקב מאור

הזכויות המשפטיות של חקלאים בישראל דומות לזכויות העבדים הכושים בארצות הברית לפני 150 שנה. עמדה עגומה זו הוצגה בדברי עורך דין מיכה דרורי, היועץ המשפטי של התנועה הקיבוצית, בכנס עמותת "אדמתי" שהוקדש לדיונים בחוזה החכירה החדש שמכינים ברשות מקרקעי ישראל. כל הדוברים והנואמים בכנס היו תמימי דעים: מצב זכויות המגורים והתעסוקה של החקלאים הולכות ומתדרדר מזה כ–20 שנה, והמצב המשפטי של החקלאים הולך מדחי אל דחי.

עו"ד דרורי אמר בכנס, שהחקלאים נמצאים במלכוד משפטי והסביר: יש שתי צורות הפוכות של התייחסות הרשויות הממלכתיות למקרקעי ישראל. מצד אחד, במגזר העירוני יש תהליך מתמשך של הפרטה. הקרקעות בערים נמצאות בשלבי העברת הזכויות לידי החוכרים, ללא תשלום תמורתן, או בתשלום מזערי. מאז רפורמה 2010 המדיניות היא "צמצום החיכוך בין האזרח למינהל".

לעומת זאת, במגזר החקלאי אנו רואים תהליך הפוך של הלאמה. ברשויות טוענים שאין לחקלאים זכויות בקרקע, לכן אין צורך לפצות חקלאים כאשר לוקחים מהם זכויות ואדמות. אבל אם נותנים לחקלאי זכות למגורים או לתעסוקה לא–חקלאית על קרקע שהוא מעבד ועליה חי שנים רבות, דורשים ממנו תשלום מלא, מכיוון ש"זה לא שלו". אם זה לא היה עצוב, זה היה מצחיק.

עו"ד דרורי הציג פסקי דין רבים שבהם נראית תמונה כללית עגומה: בעיני שופטי ישראל, החקלאים חסרי כל זכויות ואדמותיהם שייכות לכלל אזרחי המדינה. כהמשך מתבקש לאותם קו מחשבה וגישה משפטית, הציג מיכה דרורי את פסק הדין הידוע "דרד סקוט נגד סנדפורד", משנת 1857.

דרד סקוט היה עבד שחור, שתבע את אדונו ודרש את שחרורו, בהסתמך על עקרון החירות והחופש לכל בחוקה האמריקנית. בפסק הדין קבע בית המשפט העליון של ארצות הברית, כי מנסחי החוקה ראו את השחורים כשייכים ל"גזע נחות יותר, ובכלל בלתי ראויים להיות קשורים לגזע הלבן. השחורים הם כה נחותים, שאין להם זכויות שהאדם הלבן צריך בכלל להתחשב בהן"...

קשה למצוא מלים שיתארו בצורה מדויקת יותר את היחס המקובל בישראל לחקלאים מצד פקידי מינהל מקרקעי ישראל ומצד מערכת המשפט בישראל.

לאחר הכנס עיינתי בפסק הדין, והגעתי למסקנה שדרורי צודק. החלפתי במעבד התמלילים את כל המלים "כושים" ו"עבדים" במילה "חקלאים", ואת המלים "בני אדם" ו"לבנים" החלפתי במילה "עירוניים". כשקוראים כך את פסק הדין של בית המשפט העליון באמריקה משנת 1857, משתקפת המציאות בישראל בשנת 2013. או בלשון המעודכנת של בית המשפט העליון האמריקני: "חקלאים הם כה נחותים, שאין להם זכויות שהעירוניים צריכים בכלל להתחשב בהן". מצמרר!

הכנס של עמותת "אדמתי", בהנחיית בארי הולצמן ובהפקת יוסי חיות חברי העמותה, נפתח בסקירה היסטורית של דרור קריספין, שניהל בעבר את המחלקה החקלאית של ממ"י. הוא תיאר את החלטות מועצת המינהל מאז שנת 1965 עד היום, והוכיח כיצד משתנות לרעה זכויות החקלאים בקרקע, מהחלטה להחלטה.

גם עו"ד רון רוגין סקר תקדימים שונים שממחישים את הפגיעה בחקלאים. הוא הוכיח בדבריו, שאפילו פקידי המנדט הבריטי התייחסו ליישובים חקלאיים בצורה טובה יותר מזו של רמ"י וממשלת ישראל כיום.

> בית המשפט העליון של ארצות הברית קבע, כי מנסחי החוקה ראו את השחורים כשייכים ל"גזע נחות יותר, ובכלל בלתי ראויים להיות קשורים לגזע הלבן. השחורים הם כה נחותים, שאין להם זכויות שהאדם הלבן צריך בכלל להתחשב בהן"... קשה למצוא מלים שיתארו בצורה מדויקת יותר את היחס המקובל בישראל לחקלאים

עו"ד עמית יפרח, ראש אגף קרקעות ואגודות שיתופיות בתנועת המושבים, גילה פרטים מהדיונים על חוזה החכירה שטרם גובש סופית. הוא סיפר על בג"צ שדן בהחלטה 979 של הרשות (שכעת נקראת 1150). רבים תקפו אותו אז על החלטת תנועת המושבים להצטרף לעתירה בתור אחד המשיבים, במקום לעתור נגד ההחלטה ולדרוש שיפורים לטובת החקלאים. כיום, רוב התוקפים מאז מבינים, שמוטב אילו קיבלו את ההחלטה ולא נלחמו בה.

יפרח סיפר, שתנועת המושבים הקימה זרוע ביצועית בשם "מבט מושבים" לצורך יישום החלטה 1150. הוא תיאר את הפיילוט לפי־צול הנחלות במושבים גדרון ואומץ, והציג את המכשולים של העדר הסכם חכירה לדורות ושל קיומם של שימושים חורגים. בלי חוזה חכירה, אין אפשרות ליישם את יתרונות החלטה 1150 בפיצול נחלה.

לכן, עו"ד יפרח הציע לחקלאים לא לפתוח במאבק על חכירה של כל המשבצת, כולל חלקות א' וב', אלא לאמץ את הצעת רמ"י להסכם חכירה מינורי. לדעתו, זה רק "הרע במיעוטו". לאור ניסיונו, הוא רואה איום אסטרטגי מצד פקידי משרד המשפטים שרוצים לפגוע בנו. לדבריו, אם לא נסתפק כעת בחכירה של חלקה א' בלבד, או אפילו שני דונמים וחצי למגורים בלבד, בעוד שנתיים–שלוש יציעו לנו הסכם גרוע עוד יותר.

פתחנו בפס"ד דרד סקוט, וראוי גם לסיימה בתוצאותיו. פסק דין זה נחשב לאחד הגורמים שזירזו את פרוץ מלחמת האזרחים של ארצות הברית, ולמידתו נותנת לנו חומר למחשבה גם על מאבק רציני על זכויות חקלאים בישראל.

פסק הדין הזה משפיע על המציאות גם בימינו, אבל בכיוון הפוך. במהלך הבחירות לנשיאות ארצות הברית הזכיר נשיא ארה"ב לשעבר ג'ורג' בוש את פסק דין דרד סקוט כמקרה שבו הביעו השופטים את דעותיהם האישיות במקום לפרש את החוקה. בדבריו אלו התכוון בוש להסביר מדוע הוא מתכונן לבחור שופטים אשר יימנעו מאקטיביזם שיפוטי. באמריקה, פסק דין דרד סקוט הוא דוגמה שלילית לאקטיביזם שיפוטי, כפי שאנו רואים את פס"ד הקשת המזרחית בישראל.

באמריקה נדרשו מאה שנים כמעט לתיקון האפליה של העבדים השחורים והעוול בביטול זכויות האדם שלהם. מתי נזכה שגם בישראל יתוקנו זכויות החקלאים בקרקע?

עבדים שחורים בשדה מול חקלאי ישראלי. בעוד שנתיים–שלוש יציעו לנו הסכם גרוע עוד יותר

צילום: חני סולומון

משטוקהולם, דרך הונגריה, עד סוואמפלנדיה!

שלושה ספרים חדשים על המדף שמפגישים מחקר היסטורי ובדיון, מופע ביזארי ודמות אימים

טקס חלוקת פרסי נובל הוא המסגרת לאחת הנובלות של אלי שרייבר בספר חדש שהוציא, ובו שתי נשים מקבלות את הפרס, בנסיבות יוצאות דופן. אטילה ההוני נחשף בפנינו בספרו של ג'ון מאן, מומחה למסורות הנוודיות של מרכז אסיה, וארץ ביצות בפלורידה, ארצות הברית, היא תפאורה וגיבורה בספר התבגרות מוערך.

שלוש נובלות

הסופר והמחזאי אלי שרייבר (חתולי) כתב ספר ובו שלוש נובלות – וכך הוא נקרא, המתמזגות לעלילה מורכבת אחת. הסיפורים פולשים זה לתחומו של זה, מתערבלים ומשנים צורה. בכל הנובלות, תפיסת המציאות של הדמויות רופפת, ואולי לא הייתה קיימת מלכתחילה.

בנובלה הראשונה, הריאליסטית במהותה, נכנסת בחורה חסרת ביטחון וחסרת ניסיון להריון, בלי לדעת מי עיבר אותה, באילו נסיבות הרתה ומתוך כפירה מוחלטת בכל הסבר אפשרי להריון הבתולין שלה. לנובלה השנייה מאפיינים פנטסטיים. שני זוגות יוצאים לשטוקהולם, שבדיה, לטקס חלוקת פרסי נובל. שתי הנשים הן כלות הפרס. אחת מהן מקבלת אותו על מחקר מגוחך בתחום הכלכלה הגלובלית והשנייה, בזכות היותה פילגשו של חתן הפרס, השוכב על ערש דווי. שני הבעלים, המתלווים לנשותיהם, אינם אלא סרח עודף. הנובלה השלישית אפוקליפטית ומתארת מגפת התאבדויות חסרת פשר ובלתי-נשלטת, הפוקדת את הארץ ומפילה המוני חללים, ואז נעלמת כלעומת שפרצה (הוצאת מסדה, 215 עמודים).

"שוט האלוהים"

מי באמת היה אטילה ההוני? מי עומד מאחורי הדמות האגדית המעורפלת הזאת, השד האיום של ההיסטוריה, שמתוארת כהתגלמות הרוע והאכזריות? ג'ון מאן, מומחה למסורות הנוודיות של מרכז אסיה, חושף את האדם שמאחורי המיתוס – הלוחם הגדול שהסתער על אירופה והשליט טרור בלבבן של אומות שלמות, אך היה הרבה יותר מכך. אטילה ההוני, מנהיג שכונה "שוט האלוהים" ונתפס כחצי אל, בנה אימפריה אדירה ממקום מושבו בערבות הונגריה. הג'ינגיס ח'אן של אירופה.

עם מותו, בשנת 453 (מדי מום באף), נעלמו ההונים מרשימת עמי העולם (מאנגלית: יותם בן יואב, הוצאת דביר, 311 עמודים).

מסע התבגרות

"סוואמפלנדיה! בארץ הביצות" מאת קארן ראסל היה אחד משלושת המועמדים הסופיים לפרס האמריקני היוקרתי פוליצר בשנת 2012.

אווה ביגטרי הצעירה חיה כל חייה בסוואמפלנדיה! ("Swamp" באנגלית – בִּצָּה) אי מוקף ביצות בדרום פלורידה. משפחתה מנהלת באי פארק שעשועים ייחודי, שבו האטרקציה המרכזית היא מופע ההיאבקות של אמה בתנינים, מופע שמושך אליו מדי יום תיירים סקרנים רבים. כשמחלה תוקפת את אמה של אווה, המשפחה צוללת באחת לתוהו ובוהו מוחלט ואווה, צעירת הילדים, יוצאת למשימה בתוככי הביצות של פלורידה, "אוורגליידס", כדי להציל את הקרובים לה, משימה שהופכת אט-אט למסע של התבגרות (מאנגלית: גיא הרלינג, הוצאת הקיבוץ המאוחד-ספריית פועלים, 336 עמודים).

עמיר סגל
madorshira@gmail.com

הרווח שבין המשורר למחשבו

"מקש הרווח", אוסף שירי המשורר העתידני ערן הדס, שמשתף את הטכנולוגיה בתהליך היצירה, ורוב שיריו פורסמו עד כה באינטרנט בלבד

הספר "מקש הרווח" הוא אסופת הדפוס של חמשת ספרי השירה של המשורר ערן הדס שיצאו עד כה: "מקש הרווח" כמובן, "אנשים שאתה עשוי להכיר" שיצא בהוצאת "פלונית" והספרים "סנטר", "ערה?" ו"הווי מטה" שיצאו לאור בהוצאה אינטרנטית בלבד, תחת השם הבדוי "צאלה כ"ץ". השניים האחרונים הועלו לרשת בגרסאות "ויקי", שאותן יכלו הגולשים לערוך.

ערן הדס הוא משורר, איש מחשבים ופעיל פוליטי – וכל אלו באים לידי ביטוי בכלל שירי הספר, וביניהם שירים פוליטיים מובהקים, כמו "סדרה חשבונית אינסופית", "בשליפה" או "בחינת בגרות", ובוודאי בשיר המצוין והמוכר "סופרפארם".

שירים רבים עוסקים באינטראקציה בין אדם, מחשב ושירה – "לוח חלק" ו"תנאי שימוש" ולמעשה, כל שירי "אנשים שאתה עשוי להכיר", שחלקם נוצרו על ידי תכנת מחשב ואחרים נוצרו על ידי מנוע החיפוש "גוגל" והאפשרויות המוצעות בו.

הדס מאתגר – את השירה, כשהוא מפרסם שירים שיצרה תכנת מחשב מעשה ידיו או תכנה קיימת ("גוגל"); את הקונצנזוס הפוליטי ואת תפיסת המשורר בחלק משיריו, שפורסמו בגרסאות שאינן מקובעות וסופיות, והקוראים יכולים לערוך אותן עוד ועוד. "צאלה כ"ץ" הוא השם שתחתיו בחר לפרסם את השירים האלה והיא דמות שהמציא: משוררת שסיפור חייה ומותה עורר סערה.

ספר האוסף ממשיך את הקו המאתגר של ערן הדס וכמה ממאפייניו הייחודיים. הבחירה להציב את ספרי השירה של האסופה בסדר כרונולוגי הפוך, מהאחרון אל הראשון, מזכירה את העיסוק המתמיד בהווה שבמציאות האינטרנטית ובעיקר, ברשתות החברתיות (כמו ציר הזמן של "פייסבוק").

הוויתור על ניקוד השירים והבחירה בגופן "אלף" (אשר הדס מקפיד לתת קרדיט למעצביו) שונים מהבחירות האמנותיות של מרבית משוררי ישראל היום, וכמו בחירותיו האחרות, גם הם משרתים את הדיון שנוצר בין המקובל והעכשווי, דיון העולה מרבים בשירי הספר, בוודאי בשיר "תנאי השימוש" הפותח אותו ובשיר המשעשע "אני שונא שימבורסקות".

הביקורת בשירי "אנשים שאתה עשוי להכיר" רבה – והיא למעשה הביקורת על תפיסת השירה כפורמולה מוכנה מראש, מעין "מיטב המילים במיטב סדרן". כאשר המילים במיטב סדרן נבחרות על ידי תכנת מחשב, מה בכלל תפקיד המשורר? כך האמירה: "כשאת רוצה להשוויץ בי / את לא אומרת / הבנזוג שלי משורר / אלא / הבנזוג שלי בונה רובוטים". שהיא כולה השיר הקצר, התמצית והמצוין "מצב השירה".

הדיון בשירה, במעמדה ובמתח שבין אדם למחשב עובר כחוט השני לאורך כל הספר – במפורש וברבדים הסמויים יותר, יחד עם שירים בשלל נושאים, שאין להם נגיעה ישירה למתח זה דווקא. יחד עם שירים מצוינים כמו "לוח חלק" או אחרים שצוינו כאן, כמה מהשירים בספר נוטים אל פשטנות או אל משחקי צורה שנותרים כבדיחות פואטיות, או שירים שמעלים נושא לדיון, אך כשירים ואפילו כקובץ שירים אינם מותירים רושם משמעותי על הקורא.

חלק יפה ומרגש בספר הוא "סֶנְטֶר", שנכתב ביום אחד, און-ליין. חלק זה הוקדש לאביו של ערן הדס, שנפטר כשנה לפני כתיבת הספר המקוון הזה, שעתה מודפס. השירים בו הם מהיפים ומהמרגשים יותר שבספר, ועצם יצירתו עדינה ופותחת את הלב.

במבוך הווירטואלי / ערן הדס

מנסה להתבונן
דרך עיניו של אבי
בסנטר
בצומת ספרים
כדי לכתוב ספר
אני עורך סיור וירטואלי בסנטר
באתר של הסנטר

מעניין אם יש אתר לערוץ הקניות

"מקש הרווח", מאת ערן הדס. הוצאת מעין, 2013. 159 עמודים.

יצרת אמנות

כלב מול אדם. פסל ליד מוזיאון "ינקו דאדא" בעין הוד

כפר האמנים עין הוד חוגג 60 שנים להקמתו. הרעיון שנהגה במוחו של האמן מרסל ינקו, מחלוצי הדאדא, הפך לחלום שהתגשם בדרום הכרמל. היישוב התגבר על הטראומה שנגרמה לו בשריפה הגדולה לפני כשלוש שנים, והוא מישיר פניו אל העתיד

כתב וצילם: אבי אובליגנהרץ *

"ברגע הזה שבניתי את זה, האמנתי בכוח של עבודה קבוצתית וגם התחלנו בהצלחה. היום אני חושב, שכל אחד קצת פיזר את עצמו לאינטרסים פרטיים וזה טבעי, לאור המלחמות והקש־יים שהיו לאמנים", הסביר מרסל ינקו בסרטו של יהודה טרמו מ–1959 את הרעיון שעמד מאחורי כפר האמנים שהקים לפני 60 שנה בדרום הכרמל. "אבל אני החלטתי לא לעשות יותר עין

<<<

מוזיאון יניקו דאדא
JANCO DADA MUSEUM

מרסל ינקו בעין הוד, 1954. החל מאמצע שנות ה–50', יזם עם ממבוש סדנאות והשתלמויות מרוכזות צילום: אוסף התצלומים הלאומי

מזכירות עין הוד. "דאגה מקסימלית לשמירת הדמות הפיזית של הכפר"

הוד. עין הוד היא הפעולה הדראיסטית היחידה והאחרונה שעשיתי".

עין הוד, שמספר תושביו כיום כ–600 איש, מתוכם כ–200 ציירים, פסלים, אדריכלים, מוזיקאים, שחקנים, משוררים ואמנים אחרים, כמו שלמה ארצי, גילה אלמגור, דן חמיצר – היה יוצא דופן בנוף ההתיישבות הכפרית, מסיפור הקמתו והחזון שקדם לו עד אופיו המיוחדים, כולל המיתוסים הרבים שנבנו סביבו.

מכיוון שמאחוריו לא עמדה כל תנועה מיישבת ומשום שרק בשנות ה–80' הצטרף היישוב, שנחשב השלוחה הכרמלית של קפה "כסית", למועצה האזורית חוף הכרמל, אופי החיים בו והתפתחותו שונים לחלוטין משל יישובים כפריים אחרים בארץ, שנהנו מהגב האיתן של גופי ההתיישבות השונים. מה גם, שבמקום רפת, לול, פרדס ומטע, מתפרנסים התושבים מ"יצירה שברוח": ציור, אמנות פלסטית, תכשיטנות, קדרות, משחק, מחול ומוזיקה.

מייסד הכפר, מרסל ינקו, שנולד ב–1895 ברומניה, היה צייר, ארכיטקט ואדריכל בין–לאומי שנמנה עם מייסדי "דאדא" או "דאדאיזם", זרם אמנות אוונגרדי שקרא תיגר על האמונות ועל המוסכמות של החברה האירופית בעת מלחמת העולם הראשונה בגין הזוועות שחוללה.

בשנת 1941 עלה ינקו ארצה, והשפעתם של הנופים והמראות החדשים שקיבלו את פניו נתנה את אותותיה ביצירותיו, ששאבו השראה מהקוביזם ומהאקספרסיוניזם. לפרנסתו, הוא עבד תחילה בעיריית תל אביב ובהמשך, כממונה על איתור פארקים לאומיים ותכנונם במחלקת המחקר והסקר באגף התכנון של משרד ראש הממשלה. ינקו, שהיה פעיל במקביל בקהילת האמנים המקומית, הקדיש חלק ניכר מזמנו לשיקום ולשימור מבנים ערביים שננטשו במהלך מלחמת העצמאות, בין השאר ביפו, ברמלה, בטבריה, בעכו ובצפת, וחתר להקים בהם רובעי אמנים, חלום שקרם עור וגידים ביפו.

במסגרת עבודתו, הגיע ינקו יום אחד לכפר הערבי הנטוש עין חוד שבשיפולי הכרמל והוקסם מהמקום הצופה על חוף הים ועל מבצר עתלית. מכיוון שלא הצליח למצוא משקיעים להקמת בית מלון במקום או ליישב אותו בעולים חדשים, הוא ביקש להגשים הלכה למעשה את חזונו: הקמת כפר אמנים, שישמש כסביבה יוצרת ומחנכת, התורמת לחברה חדשה ומתפתחת, בדומה למודל שניסה ביפו. הוא פרסם בחורף 1953 "קול קורא" באגודת הציירים והפסלים אשר קרא לאמנים לבוא ולהתיישב, ובחמישה באוגוסט עלתה לקרקע קבוצת האמנים הראשונה, בראשותו.

"הייתה הרגשה של שממה, לא היו עצים, רק אבנים ובתים לא גמורים. אפילו שהיה ריק וקשה לבוא, היה מאוד שמח. כולם נפגשו במאור פנים, לא בגלל אהבה, אלא בגלל שמחת הבנייה והיצירה". כך תיארה את האווירה במקום האמנית קלייר יניב, שנמנתה עם הגרעין המייסד, בריאיון לשולי לינדר ירקוני, מנהלת ארכיון עין הוד ומורת דרך, שכיום מדריכה מבקרים בסיורים בכפר.

דבריה של יניב זכו לחיזוק מחברה לקבוצת המייסדים, איצ'ה (יצחק) ממבוש, שסיפר בריאיון ב"הארץ" ב–1960, כי כל אמן נדרש לשלם עבור החברות באגודה סכום נמוך יחסית, אבל גבוה בשביל אמנים. "שלושה שבועות אחרי העלייה נעלמו יותר משני שליש התושבים. כמעט אף אחד לא נשאר, כי ראו ש'המציאה' הייתה יקרה – אמנם קיבלו בית בלי כסף, אבל מהחורבה עוד היה צריך לעשות בית וזה לא זול"...

במשך שנה תמימה נאלצו המתיישבים להביא מי שתייה באמצעות קומקומים מקיבוץ ניר עציון הסמוך, ולדלות מי רחצה מהבורות בכפר. לאור התנאים וקשיי הפרנסה, אין פלא שמרבית תושבי הכפר בחרו להתגורר מחוץ לו במשך השבוע ופקדו אותו רק בסופי שבוע, בחגים ובחופשות. ממבוש, אגב, מעיד כי ב–53' העזובה הייתה כה רבה ולכן "לגור קבע במקום זה היה טירוף. רק שלושה משוגעים גרו כאן, ואני אחד מהם. בלילה נדלקו בכפר רק שלוש מנורות ואני הייתי סופר אותן שוב ושוב. רציתי שיבואו עוד אנשים לגור כאן. מי היה מוכן לבוא?".

חרף כל הקשיים והמכשולים שעמדו בדרכם, ינקו וחבורתו נאחזו בקרקע ושיקמו בהדרגה את הריסות המבנים, תוך הקפדה על שימור אופיו המקורי של המקום באמצעות שימוש באבן מקומית. בפרוטוקול ועדת הפיתוח של עין הוד מ–1960 נקבע: "כל תכנון ובנייה בכפר ובסביבתו, וכן כל עבודות פיתוח חייבות להיעשות תוך דאגה מקסימלית לשמירת הדמות הפיזית של הכפר, בתוכו וכן בהופעתו בנוף הסובב. דמות פיזית זו הנה נכס תרבותי–אמנותי וכן נכס–נוף השייך לכלל העם בישראל, ויש לשמרו מפני כל השחתה וסילוף, כשמורה".

בעוד שינקו היה ההוגה ובעל החזון, ממבוש היה המוציא לפועל של החלומות והרעיונות הייחודיים. ממבוש ורעייתו אביבה היו תלמידיו של ינקו ב"סטודיה", האולפן לציור של יחזקאל שטרייכמן ואביגדור סטימצקי, והקימו עמו ב–1948 את קבוצת "אופקים חדשים". אך טבעי היה שבני הזוג ממבוש, שנפלו בקסמו של ינקו, היו בין הראשונים שנענו לקריאתו להקמת עין הוד. מכיוון שמאחורי הכפר כאמור לא עמד כל ארגון רשמי, נאלץ ועד הכפר, שכלל מלבד השניים את משה מוקדי, לגייס מקורות מימון חיצוניים לפיתוח תשתיות.

ממבוש הבלתי–נלאה, שכונה בפי התושבים "החבר של כולם" ו"המוכתר הבלתי–מוכתר של הכפר", שהעיד שהוא רואה "הכל בוורוד" (ודן חמיצר קיבל השראה ליצירת הפסל "המשקפים של איצ'ה"), הצליח בעזרת קסמו האישי הרב לרתום את עיריית חיפה, את סולל בונה, את משרדי העבודה והחינוך, קק"ל, אגודת

<<<

> אביבה ממבוש: "ינקו אמר: האמן עומד וידיו מושטות כמו קבצן כל חייו, אני רוצה שאמן יחיה מאמנותו. למדו להיות אמנים כדי להתפרנס, וירוצו אחריכם"

הניה ירקוני. "אני חושבת שיש רוח אחרת בכפר, האספרי הוא שונה"

בני ציון האמריקנית וגופים רבים אחרים, לטובת חיבור הכפר לרשת החשמל וה־כבישים, הרחבת מערכת המים המרכזית ובניית בריכת מים, שיפוץ והקמת מבנים בכפר ועוד.

הקשרים ההדוקים עם עיריית חיפה אפשרו גם הזמנת עבודות מאמני עין הוד ותמיכה רחבה בנשפים ובמפעלים שנערכו בכפר, לצד ביקור של אישים חשובים כמו רעיית נשיא ארצות הברית, אלינור רוזוולט, והקומיקאים היהודיים האחים מרקס ודני קיי, בחברת ראש העירייה אבא חושי, על שמו קרויה הכי־כר המרכזית של היישוב.

בעוד שהכפר הלך ונבנה האמנים התקשו להתפרנס ממעשה ידיהם, וינקו מצא לבעיה פתרון מעשי: הכנת יצירות מוזיאליות לצד יצירות אמנות, כגון קד־רות מצוירות וצלחות מעוטרות, במחיר שווה לכל נפש. התפיסה, שנקראה "אמן ארטיזן" – אמן שהוא גם בעל מלאכה, השכילה לשלב בין האמנות הגבוהה לזו השימושית, במטרה ליצור, בסופו של דבר, אמנות ישראלית עממית.

בסרטו של עופר שפירא מ–2004 הסבי־רה אביבה ממבוש: "ינקו אמר: האמן עומד וידיו מושטות כמו קבצן כל חייו, אני רוצה שאמן יחיה מאמנותו. למדו להיות אמנים כדי להתפרנס, וירוצו אחריכם".

על מנת לממש את הרעיון, יזם ינקו בעזרת ממבוש, החל מאמצע שנות ה–50', סדנאות בכפר והקמת מערך קורסים והש־תלמויות מרוכזות. בהמשך, נפתחו במקום גם גלריה למכירת יצירות אמני הכפר ובית הספר לאמנויות, שינקו היה נשי־או, במטרה להניח לדבריו את "היסודות הראשוניים לאמנות ישראלית מקורית".

ב–27 ביוני 1963 נפתחו חגיגות העשור של עין הוד, שהכריזה על עצמה כעל "מדינה עצמאית וסוברנית". שגרירי מדינות שונות הוזמנו לבוא להגיש כתבי אמנה למוכתר הכפר ממבוש, והאורחים הרבים שזרמו ליישוב נדרשו לשלם במטבע מקומי, שהונפק במיוחד לרגל האירוע. החגיגות יצרו הכנסה נאה ופרנסי הכפר השכילו להבין, כי אפשר להגדיל את ההכנסות באמצעות מכירת כרטיסים לנשפי הפורים והפסח שהת־קיימו בעין הוד והפכו לשם דבר, ופו־ליטיקאים, אנשי ציבור והבוהמה התל־אביבית נהרו צפונה כדי להשתתף בהם.

ב-27 ביוני 1963 נפתחו חגיגות העשור של עין הוד, שהכריזה על עצמה כעל "מדינה עצמאית וסוברנית". שגרירי מדינות שונות הוזמנו לבוא להגיש כתבי אמנה למוכתר הכפר ממבוש

שישה עשורים אחרי עלייתו על הקר־קע, עין הוד, שמנוהל על ידי ועד אגודה הכפוף לתקנון ולאסיפה הכללית, הוא כפר בוהמייני תוסס המנסה לשמור על המורשת של דור המייסדים. מספר לא־מבוטל של אמנים – ובהם עשרה חתני פרס ישראל: גרטרוד קראוס (מחלוצות המחול המודרני בארץ ישראל), הקריק־טוריסט אריה נבון, פרופ' שמעון הלקין, הצייר מיכאל גרוס, הפסלת זהרה שץ, חיים חפר, נתן זך, גילה אלמגור, גברי בנאי וינקו, כמובן – הפך את היישוב הייחודי לביתם הקבוע ובו ניסו לשמור על הצביון המיוחד ועל ה"אספרי" (רוח המקום) שהקנו לו מקימיו.

בנוסף למוסדות שהוזכרו, פועלים כיום בכפר מספר גלריות פרטיות, סדנ־אות, שתי מסעדות, בית קפה, צימרים, אמפיתיאטרון, "בית גרטרוד קראוס" (הבית האחרון שהשתמר במלואו מהת־קופה הערבית ומשמש כארכיון הכפר, א"א), ו"מוזיאון ינקו דאדא" שלאחרונה עלה לכותרות בשל מיזם המחאה של האמן דרור קרטה, המזמין את המבקרים להשליך נעליים על תמונת שר האוצר יאיר לפיד.

פה ושם ניכרים בעין הוד אותות שרי־פת הענק שפרצה בכרמל לפני כשלוש שנים וגרמה לנזקים כבדים ב–24 מבתי הכפר וברכוש (הכפר היה הראשון שהגיש תביעת פיצויים שסכומה יותר מעשרה מיליוני שקלים), אבל בסך הכול, נראה שעין הוד התגבר על הטראומה והיישוב מישיר פנים אל העתיד.

בני הדור השלישי של הכפר מוכיחים, כי התפוח לא נפל רחוק מהעץ ולמרות שרוב התושבים כיום אינם מתפרנסים מאמנות גרידא, הרי שבמידה מסוי־מת עין הוד מצליח לשמור על צביונו המיוחד. "אני חושבת שיש רוח אחרת בכפר, האספרי הוא שונה", מציינת הא־מנית הניה ירקוני, שממשיכה עם אחותה התאומה טובה קריגל את מורשת הוריה האמנים, בן ציון וחיה מגל, שנמנו עם הגרעין המייסד של הכפר. "אנחנו לא לגמרי בורגנים כמו במרבית היישובים הכפריים, אבל גם לא לגמרי אנרכיס־טים כמו במקומות אחרים. אנחנו במקום טוב באמצע, בין יישוב נונקונפורמיסטי למושב בורגני, לטוב ולרע, אבל עם חיי קהילה תוססים".

נחמן אלכנסדרובסקי, איצ'ה ממבוש, דן בן אמוץ ומרסל ינקו במסיבת פורים. פוליטיקאים, אנשי ציבור והבוהמה התל־אביבית נהרו להשתתף בנשפי הפורים והפסח שהתקיימו בכפר צילום: ארכיון עין הוד

בכל משק חקלאי במושב יש והיו שאלות הקשורות בהעברתו לדור הצעיר ודיון בשאלה למי תהיה זכות לבנות בשכונת ההרחבה. נירית הלבני, תושבת משגב דב כ-19 שנים, בודקת ברומן הביכורים שכתבה מה קורה לבני משפחה אחת, הנקרעים זה מזה בשל מאבק להישאר קרוב לאדמה

אדמת מריבה

נירית הלבני בחצר ביתה. "סינתזה בין החיים כאדם פרטי, בעל משפחה וחיי קהילה"

כתבה וצילמה: חני סולומון *

בדרך לבית יש מקום מיוחד, שבו הלב נפתח ומתעוררת התחושה הזאת המוכרת, מתקרבים "הביתה". נירית הלבני, שנולדה כקיבוצניקית והתגוררה לאחר הצבא בתל אביב, מצאה את הנקודה הזו – בכביש הפונה ליישובי גדרות ולמושב בן זכאי, לכיוון מושב משגב דב, בין צומת כנות למחלף אשדוד, ולדעת שהגיעה לשכונת ההרחבה ולבית ושל בעלה המושבניק.

"בקיבוץ מנרה בו נולדתי ידעתי שאני מגיעה לשדרת הברושים, זה הסימן שהגעתי לביתי ואילו בבית, במשגב דב, בו אני מתגוררת כ–19 שנים, לקח לי מספר שנים טובות עד שאני יכולה לומר שהתחברתי למקום מגוריי ולאזור, ולהרגיש שכאן הוא ביתי.

"הגעתי למושב כאימא צעירה לשני ילדים, לא היו לי עדיין חברים וחברות, אלא רק בני משפחתו של בעלי ארז. הייינו בין משפחות הראשונות שנכנסו לביתן בשכונת ההרחבה החדשה. זה נראה לי כסוף העולם, והיה לי מאוד קשה, עד כדי הרגשת זרות, ובוודאי לא בית".

התחושה הזו, היא מסבירה, זה משהו פנימי שהולך אתך, ולא ידוע מתי בדיוק תגיע תחושה אחרת. "יום אחד, במהלך נסיעתי באותו מסלול מוכר, הנה זה הגיע במפתיע, בשדה ליד מושב בניה – זיהיתי מבנה בתוך השדה. זו הייתה הנקודה שבה התחלתי להרגיש שהנה, אני כבר בדרך לביתי.

"זאת תחושה שאדם יכול לזהות רק בעצמו. זהו כנראה תהליך פנימי, שחומרים שוקעים, בסופו של דבר. זהו משהו טבעי המתרחש ומתחולל בך, כחלק ממך. כל העניין היה לפני כמה שנים והנה, כשאני נמצאת בעיצומו של תהליך כתיבת ספר הביכורים שלי, הגעתי לתערוכת יצירות של ידיד מהאזור.

"לתדהמתי, אני מזהה צילום של אותו מבנה ישן. סיפרתי לאותו אמן, איתן ויתקון, יליד כפר אביב (מושב שכן) את התחושה שלי לגבי הצילום שלו. הוא שמח, ותרם לי אותו. וכך נולד בעצם הרעיון לבחירת כריכת הספר שכתבתי, 'ראי אדמה', שיצא בחודשים האחרונים". הספר, 347 עמודים אורכו, יצא לאור בהוצאת פרדס. שמו כשם שירו של שאול טשרניחובסקי, המתחיל ומסתיים באותו משפט: "רְאִי, אֲדָמָה, כִּי הָיִינוּ בַּזָּבְזָנִים עַד מְאֹד!".

נירית (49) נשואה לארז הלבני, דור שלישי במשגב דב, ואם לשני זוגות תאומים: זיו ויובל, חיילים בני 21, אסף ומיכל, תיכוניסטים בני 15. "עכשיו, כשארז ואני מסתכלים לאחור על המעבר לחיים במושב, אנו רואים זאת כצעד חכם ומוצלח. גיליתי, שבניגוד לחיים החשופים בקיבוץ, במושב יש את היכולת לעשות סינתזה בין החיים כאדם פרטי, בעל משפחה וחיי קהילה".

יש לה תואר ראשון בספרות עברית ותיאטרון מאוניברסיטת תל אביב, היא עבדה מספר שנים כעוזרת הוראה בחוג לספרות עברית ולימדה ספרות באוניברסיטה הפתוחה. ב–15 השנים האחרונות היא עוסקת בניהול משאבי אנוש ובשימור עובדים, בעריכת עיתון דו–חודשי ובעסק המשפחתי. הכתיבה החלה ללבלב ולצמוח לפני כעשר שנים, והיא הפכה לעיסוקה העיקרי.

"אני מניחה שתמיד היה בי הכישרון, אהבתי לכתוב חיבורים, מכתבים וברכות, אך כנראה שלא נתתי לכישרון להשתחרר. בשפת עמוס עוז זה מוגדר 'לשחרר את היד הכותבת'. כנראה שיש מחסומים מסוגים שונים, וזהו תהליך מתמשך עד שמשתחררים, לפחות מחלקם.

"אני זוכרת את מדפי הספרים על הקיר בסלון של הוריי, רן ואסתר דניאלי זכרם לברכה. אימא מורה לספרות ותנ"ך ואבא שידע לצטט קטעים שלמים מביאליק, טשרניחובסקי, וגם שלונסקי, הומרוס וקינת דוד. לפעמים, אני חושבת: האם הייתי מעזה לכתוב כשהם היו עדיין בחיים? ויתרה מכך, האם הייתי מעזה לכתוב ולפרסם?".

הזרע התחיל לנבוט כשהלבני החליטה להשתתף בסדנאות של כתיבה יוצרת. בהתחלה, המנחה הייתה דוקטור דורית זילברמן בבית אריאלה, אחר כך אצל הסופרת יהודית קציר. סיפור קצר שכתבה באותה תקופה, "החוצה", הגיע לשלב הגמר בתחרות "יוצאים לאור" של סטימצקי בשנת 2007 , ואף פורסם בקובץ הסיפורים של התחרות.

בשלב הבא, הלבני הגיעה אל הסופר חיים באר, שלימדה כיצד להתגבר על מחסום הכתיבה. הוא יעץ לה להפסיק להיות ה"עובדת הסוציאלית" של הדמויות שלה, לא לרחם ולא לגונן עליהן, ואף לא לתת להן פתרונות. בהשראת הסדנה של באר החלה בעבודה על הרומן, וכתיבתו ארכה כשנתיים.

הגורל הפגישה שוב עם ד"ר זילברמן. "זה היה בדיוק כשחיפשתי מישהו שיקרא ויעריך את כתב היד של ספר הביכורים שלי. דורית קיבלה את אחד העותקים והתלהבה. המפגש הוליד תהליך של עבודה משותפת, והיא גם שימשה כעורכת הספר". נירית מגבשת רעיון לספר נוסף, שכמה מפרקיו כבר כתובים.

החיים שגילתה במושב התגלגלו בחיים שעליהם היא מספרת בספרה הראשון – רומן על משפחה חקלאית המגדלת ענבים במושב באזור השפלה. בעקבות החלטה גורלית של האב, התא המשפחתי עומד להיהרס ולהתפרק, השאלה למי יעביר את המשק מרחפת באוויר.

מדוע כתבת על העברה בין–דורית של משק חקלאי במושב, נושא טעון כל כך?

"הנושא הבין–אישי והמשפחה עניין אותי כאדם אוהב ובמיוחד כאם, ולכן בדקתי אותו מקרוב. עצם המחשבה שהתעוררה בי הייתה: האם יש מתכון למשפחה להישאר ביחד? איך זה קורה שהקשר במשפחה ניתק? איך מהמקומות העמוקים ביותר של האהבה באים גם הכעס העמוק ביותר והשנאה?".

ובמילים פשוטות וישירות יותר: "האם זה עלול לקרות גם לי, ואולי גם לך? מתוך נקודות אלו בניתי את הרעיון לספר. אני רואה את הדברים בבירור: ממש כמו שהאינטליגנציה לא יכולה לנבא הצלחה אקדמית, כך האהבה בין בני משפחה לא יכולה לנבא שמירה על קשר, או הצלחה של היחסים בין בני המשפחה.

"היה לי רעיון כללי שהלך והתפתח, והסיפור כעלילה נבנה תוך כדי. מה שחשבתי כהנחת יסוד היה דומה לסיפור 'היפהפייה הנרדמת'. שם מוטלת תרדמה של 100 שנה על הממלכה כעונש. גם פה יש תרדמה מטאפורית.

"למעשה, היחסים המנותקים מבטאים מצב של 'אין חיים' והסיכוי להתעורר קיים רק כשהקשר נרקם מחדש. טבעי היה למקם את הרעיון בסביבה הכפרית שבה אני חיה".

בעיניה, זהו מצב אוניברסלי. בכל מקום בעולם עוברים אנשים מלחמות על ירושה, אך כאן, באזור הכפרי, הן מקבלות משנה תוקף, כי הן מתקשרות לאדמה, למשק חקלאי ולאורח חיים. האדמה אינה רק מקור פרנסה, בכפר הרגשות מתעצמים ולעתים, הדילמות וההתלבטויות כפולות.

"כשמסתכלים על מפת המושב משגב דב, או מושבים אחרים, ובודקים משק–משק, מתברר שבכל משק היו ויש ענייינים הקשורים בהעברתו לדור הצעיר ובשאלה למי תהיה זכות לבנות בשכונת ההרחבה.

"משק במושב זה משהו גדול יותר מנכס של דירה בעיר, זאת אחריות. זה אומר להעביר משק ששומרים עליו מדור לדור, וזה מתבטא בקשר רגשי עמוק וגורלי. כך שתוצאת העברת המשק, האפשרית רק לבן אחד, או לבת אחת, רק מכפילה את העוצמה" (של הרגשות, ח"ס).

התהליך וגם תוצאת ההחלטה הגורלית הם חלק מהחומרים הזמינים המקיפים את הלבני ומושבניקים רבים אחרים, אך הסופרת אינה מעוניינת בקרבה לסיטואציות ולדמויות מוכרות מחייה. "שכתבתי את השלד, הייתי צריכה להרחיק את הדמויות ופרטים נוספים מהמציאות שלי. לדוגמה, התלבטתי – איזה גידול יגדל במשק המשפחה? למרות שסביב ביתי מגדלים אבוקדו, זיתים ופרדסים, ובמנרה הצפונית גדלתי בין התפוחים, שאנו הילדים היינו שותפים בקטיף, כבר מגיל צעיר, ובגידול הכותנה בקיבוץ שימשתי כפקחית מזיקים במשך שנים, כאן בסיפור רציתי גידול אחר, לכן בחרתי בגידול הגפנים.

"התברר שעשיתי לעצמי חיים קשים מאחר והייתי צריכה ללמוד מהשטח, מהחקלאים המגדלים ענבים ומהייננים העושים יין. מצא חן בעיניי הרעיון להקים יקב בוטיק כפוטנציאל דרמטי להניע את העלילה. היה זה סוג של אתגר מעניין ומלמד כאחד.

"לדוגמה: לחיה סמילנסקי מ'יקב מישר' הגעתי לבצור, וסוכת השומרה בכרם שלה נתנה לי את ההשראה לסוכה שבספר; אבי כהנוב מגדרה לימד אותי רבות על גידול ענבים והפקת יין. כך שלא חסכתי מעצמי: ביקרתי, למדתי התנסיתי בשטח והתייעצתי עם אנשי מקצוע.

"ניסיתי להיות מאוד מדויקת בתיאורים המקצועיים, אך למרות שחשוב היה לי לדייק, הרי שהעלילה משוחררת מכבלים אלו. הרי אני לא היסטוריונית או ביוגרפית, ואין לי עניין בתיאור המציאות. ולספר מה היה פעם או מה קורה עכשיו זו לא אמנות ככלל, ולא כתיבה אמנותית כפרט.

"אך כמו הגעגועים, האנשים העוטפים אותי מזינים את תהליך היצירה שבי. כמו שפעם אמר לנו פרופסור נסים קלדרון (אוניברסיטת בן גוריון בנגב): 'דמיונו של המין האנושי מוגבל. גם בבואו לתאר חייזר תמיד יהיו לו עיניים ואוזניים ופה'. אז שורשי הספר שלי נטועים, מן הסתם, בכל מה שנטמע בי. לדמויות לא נתתי להפוך לאנשים מוכרים בסביבתי, אך החומרים שעל לוח הצבעים שלי הם אלה של חיי".

> **"המחשבה שהתעוררה בי הייתה: האם יש מתכון למשפחה להישאר ביחד? איך זה קורה שהקשר במשפחה ניתק? איך מהמקומות העמוקים ביותר של האהבה באים גם הכעס העמוק ביותר והשנאה?"**

נירית הלבני וצלם תמונת הכריכה, איתן ויתקון. "לתדהמתי, אני מזהה צילום של אותו מבנה ישן"

amramklein@yahoo.com עמרם קליין

ראשי מועצות אזוריות

א. ראש המועצה האזורית באר טוביה, דרור שור, הוא חבר המושב:
1. באר טוביה.
2. ביצרון.
3. אביגדור.
4. תימורים.

ב. ראש המועצה האזורית ברנר, דורון שידלוב, הוא תושב:
1. גבעת ברנר.
2. קבוצת שילר.
3. קדרון.
4. בית אלעזרי.

ג. ראש המועצה האזורית מבואות החרמון, בני בן-מובחר, הוא חבר מושב:
1. בית הלל.
2. שאר ישוב.
3. מרגליות.
4. שדה אליעזר.

ד. ראש המועצה האזורית אלונה, אריה שרון, מתגורר ב:
1. אביאל.
2. עמיקם.
3. גבעת ניל"י.
4. בנימינה.

שאלה למתקדמים

ה. מה משותף לשמות המושבים שדה משה באזור לכיש וניר צבי ליד רמלה?

בני בן-מובחר

דורון שידלוב

דרור שור

מושב שדה משה

מושב ניר צבי

תשובות:

ד. ראש המועצה האזורית אלונה, אריה שרון, מתגורר ב: 1. אביאל. 2. עמיקם. 3. גבעת ניל"י. 4. בנימינה.

ה. מה משותף לשמות המושבים שדה משה באזור לכיש וניר צבי ליד רמלה? ה – שם. המושבים נקראים על שם הרבנים הראשי לארץ ישראל (1921-1968) "הרב משה אונה", "הרב יצחק אייזיק הלוי קוק".

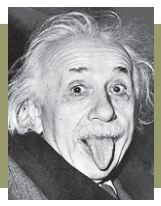

amosquitoz@gmail.com עמוס צימרמן ©

תשבץ היגיון מס' 53

מאוזן:

1. הם וידאו שברור לכולם שביקשתי ממנו גיבור אנגלי (6); 4. מבצר שעמוס הביא לי (4); 8. (עם 13 מאוזן) נעמוד על כך שכשתחזור תביא נקודת חשמל (5); 9. באיזה קיבוץ זז גמל בערבון מוגבל (2,4); 11. כמו שור בביקור אבלים בקיבוץ (4,3); 12. הרשע חזר כשהיא כבר ישנה (3); 13. ראו 8 מאוזן; 15. להקת עבר באמצע ירי תאורה (2,5); 18. ראו 3 מאונך; 19. ראו 20 מאונך; 21. נשאר בשבילנו תרסיס (4); 22. שבט אפריקני שר על סופר צרפתי (3,3)

מאונך:

1. מתחו אותו כי אינו קשה (5); 2. המיילל אינו רחב ולכן עבר לחיק ישו (5); 3. (עם 18 מאונך) פולונסקי מקק שמאמין באהבה (ש) (8); 5. השפלה אודות גרמנית (5); 6. הרי לפניכם שלב בארוחה שקראו לה להגיע (5); 7. פריטי היד-שניה זזו ועודם זזים (7); 10. בסרט הזה שרד קוף בפ"ת (7); 13. עם איזה פרי המלך מרגיש בבית? (ש) (5); 14. מדיחה את כוס ההקפצה של חתיכת הלחם (5); 16. קארי קיים ואפילו יעלוהו לאוויר (5); 17. אתבייש בליאן (5); 20. (עם 19 מאוזן) זמן בו הפרה גועה לנצח (4).

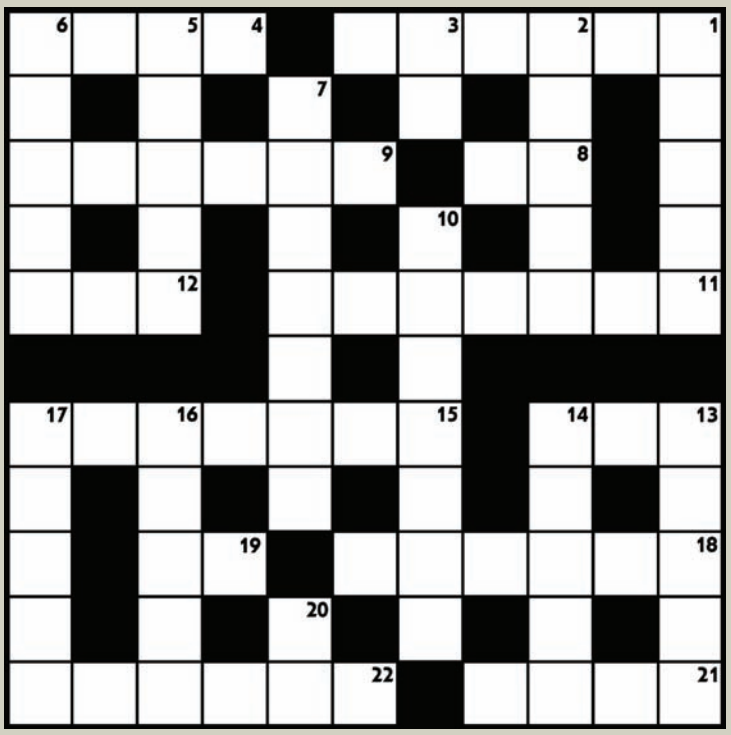

תשובות לתשבץ מס' 52:

מאוזן: 1. תושאלה; 4. נערץ; 9. הלך רוח; 11. קטגוריה; 12. מכה; 13. פגם; 15. להרגילה; 18. נוה צדק; 19. שורק; 21. הוכל; 22. ברונזה.

מאונך: 1. תוחזק; 2. שדרוג; 3. לגור; 5. עירום; 6. צמחיה; 7. מלח הארץ; 10. גרילנדה; 13. פרנסה; 14. מתהלך; 16. ינוגן; 17. החלפה.